

Kulturní relativismus a jeho ošidnost v současném světě

Kulturní relativismus

Kulturní relativismus je teoreticko-metodologický přístup ke zkoumání kulturních jevů, při kterém se vychází z předpokladu, že jednotlivé kultury jsou jedinečnými a neopakovatelnými sociokulturními systémy, které lze popsat a pochopit pouze v kontextu jejich vlastních hodnot.

Kulturní relativismus se zformoval na začátku 20. století. Zformoval se jako opozice k evolucionistické doktríně evropocentrismu.

Kulturní relativismus byl nastolen židovským antropologem Franzem Boasem na konci 19. století, kdy s touto myšlenkou poprvé přišel ve svém článku „The limitations of the Comparative Method of Anthropology.“ Boas byl jednou z nejdůležitějších postav v dějinách antropologie. Věnoval se především studiu kultur severoamerických indiánských kmenů. Byl jedním z prvních odpůrců tehdejších myšlenek o nadřazenosti západní civilizace a posuzování ostatních společností jako méněcenných. Jeho spisy na toto téma byly páleny nacisty.

Dříve se na svět a na chování lidí koukalo jinýma očima než dnes. V každé kultuře se vyznávají jiné hodnoty. Kulturní relativismus připouští, že jiné kultury jsou si rovnocenné a že jedna kultura není lepší než ta druhá kultura. Chápe, že pro bližší pochopení cizích kultur je nutné na ně nahlížet objektivně, zcela nezaujatě, a ne z našeho pohledu, ale z pohledu jejich vlastních příslušníků. Každá kultura je jedinečná a je potřeba ji prozkoumávat pouze v kontextu jejich vlastních norem, hodnot a idejí. Podstatou kulturního relativismu je respektování hodnot odlišné kultury, porozumění, tolerance a odpoutání se od předsudků.

Opakem kulturního relativismu je etnocentrismus. Ten kriticky hodnotí ostatní kultury podle svých vlastních kritérií.

Etnocentrismus

Etnocentrismus nadřazuje vlastní kulturu na ostatní kultury a považuje ji za jedinou správnou. Cizí kultury hodnotí podle vlastních měřítek a odlišnosti jiných kultur hodnotí jako odchylky od optimálního stavu. Vše, co se neshoduje s jeho měřítky je automaticky považováno za špatné.

Tento pojem poprvé uvedl William Graham v souvislosti s antropologií a sociologií. Byl to první profesor sociologie vůbec. Etnocentrismus je považován, společně s rasismem, xenofobií nebo antisemitismem, za jeden z příkladů negativních předsudků a je základní složkou všech forem nacionalistických ideologií jako je například fašismus a nacismus.

Kromě etnocentrismu se kulturní relativismus vymezuje také proti evolucionismu, který říká, že dějiny lidstva jsou jen jedny.

Problémy kulturního relativismu

Jeden z hlavních problémů je to, že kulturní relativismus přichází s mnohými kulturními riziky. V mnohých případech dochází k tomu, že nahlíží na ostatní kultury až s moc velkou tolerancí a promíjí jim až morálně nepřijatelné věci. Často se jedná o závažné témata jako sekání hlav, kanibalismus, nelidské podmínky k životu a další podobná témata. V dané chvíli je sporné, zda máme zakročit anebo k danému činu pouze s tolerancí přihlížet a respektovat ho, protože to je jejich kultura.

V některých afrických zemích je ženská obřízka rituálem, který je tradicí a součástí života ženy. Problém nastává, když se sejdou dva odlišné pohledy na věc ze dvou kultur. To se děje například ve Francii, kde žije velká skupina afrických přistěhovalců. Ti chtějí své tradice dodržovat, i přesto, že to je životu nebezpečné a často jsou pak ženy doživotně zmrzačeny. Kvůli vykonávání této tradice bylo už mnoho z nich odsouzeno podle francouzského práva.

Jako další příklad můžeme uvést kanibalismus nebo infanticidu (zabíjení dětí ze strachu, že je nebude možno uživit). V takových případech vyvstává otázka, jestli bychom takovým jevům měli přihlížet a přistupovat k nim s kulturně relativistickým a tolerantním přístupem anebo je soudit jako nemorální a neetické.